

zvijezdi, a to je zacijelo drevni grb Dalmacije ili Hrvatske. Na obličju novca nalaze se dvije okrunjene glave, možda kralj i kraljica, ili kralj i njegov sin,¹ te natpis: „Moneta regis per Slavoniam“ ili „Moneta ducis per Slavoniam“, to jest kraljevski ili hercegski novac za Hrvatsku. Tek u drugoj polovici XV. vijeka na nekim slikama, a onda u XVI. vijeku na kolajni kralja Ludovika II. javlja se (1525) prvi put grb Hrvatske: naime u pet redova po pet izmjeničnih srebrnih i crvenih kocaka, dok se grb Dalmacije, to jest tri leopardske glave, prvi put javlja na jednom pečatu još 1406.

Porezi. U plaćanju poreza bijaše velika razlika između Hrvatske i Slavonije. Budući da je kralj Koloman 1102. oslobodio hrvatsko plemstvo od plaćanja zemljarine ili *kunovine* (marturina)², bijaše ona jedino slavonski porez, a iznosio je najprije 12 dinara na godinu. Od njega su kraljevi oslobodili tečajem stoljeća mnoge velikaše i čitave korporacije (tako kralj Andrija I. (II.) kaptol zagrebački 1217.). Uz kunovinu plaćala je Slavonija porez zvan „*lucrum camerae*“ (dobit kovnice). U starije se naime doba kovao novi novac svake godine, kojim je valjalo izmijeniti stari, ali tako, da je vlasnik dobio za tri stara dva nova komada dotičnoga novca. Za Bele III. (IV.) pretvoren bi taj neizravni porez u stalni u iznosu od sedam dinara; ali Ludovik I. pokušao je da ga dokine (1351) i da uvede godišnji porez od 18 dinara od svakih vrata (porta), kroz koja mogu proći natovarena kola žetve, a imali su ga plaćati u kraljevsku blagajnu, a ne više u bansku, svi plemići bez izuzetka. No kralj nije mogao provesti svoje volje, jer se marturina i „dobit komore“ plaćala u Slavoniji i dalje sve doklegod je postojala zasebna slavonska kovnica novca, pa još i poslije toga. Ni kralj Matijaš Korvin nije mogao uspjeti sa svojim poreznim reformama, pa tako je Slavonija plaćala sve do mohačke bitke kunovinu, naime po 20 dinara od kmetskoga selišta, ili po dukat od pet kmetskih ognjišta (dimnjaka). Međutim neprekidni i teški bojevi s Turcima u XV. vijeku ipak su sobom donijeli znatnu poreznu preinaku uvedenjem izvanredne ratne daće (hrv. riz, lat. taxa, contributio, dica). Ali ova se daća nije mogla rasporezovati ni pobirati bez posebne privole sabora ugarskoga ili slavonskoga, i to samo onda, kad su to staleži držali nužnim, pače staleži su sami određivali, kolika

¹ Obje te glave se nalaze i na čistò ugarskom novcu kovanom u Ugarskoj. Značenje još nije objašnjeno.

² Gledaj gore str. 64. i 70.